

Eerste broedgeval kleine mantelmeeuw op een schoorsteen in Gooi en Vechtstreek

Een kleine mantelmeeuw broedde dit jaar op een schoorsteen in Hilversum. In het nest zijn 2 jongen geboren. De kleine mantelmeeuw (*Larus fuscus*) is even groot als een zilvermeeuw, maar groter dan de bekendere Kokmeeuw.

In mei, juni en begin juli waren constant roepende en rondcirkelende kleine mantelmeeuwen

aanwezig boven de huizen aan de Sophialaan achter ons huis in Hilversum. De mantelmeeuwen waren ook regelmatig te zien rustend en roepend op de schoorstenen. Ze waren voortdurend aanwezig. Gezien werd dat in de buurt komende kraaien werden weggejaagd. Rond een langs zwevende feestballon werden rondjes gevlogen waarbij luid geroepen werd tot de ballon 100 meter verder was. Niet vreemd dat wij eraan begonnen te denken dat er wel eens een nest in de directe omgeving kon zitten.

Kleine mantelmeeuwen op de schoorsteen bij het nest, 4-7-2026 (foto Bert van den Broek).

Met een verrekijker werd op 29 juni gezien dat een jonge kleine mantelmeeuw op een schoorsteen zat! Resten van het nest waren ook zichtbaar tussen een achttal pijpjes op de schoorsteen. Het jong, een soort 'donzige grote tennisbal', kwam met zijn hoofd net boven een pijpje uit en liep wat heen en weer op de schoorsteen waarvan het oppervlak niet groter is dan een ruime vierkante meter. Begin juli was het jong duidelijk groter geworden.

Op 4 juli heeft Bert van den Broek een aantal foto's gemaakt van het dak en de jonge meeuw. Aanvankelijk stonden wij vanaf het balkon de schoorsteen te observeren in de hoop het jong op de op foto vast te leggen. We zagen echter niets maar hoorden het jong regelmatig roepen. Om beter zicht te krijgen op de schoorsteen keek ik vanuit het zolderraam naar de huizen met het nest. Verrassend, het donsjong bleek inmiddels van de schoorsteen te zijn gevallen of gesprongen en liep, al roepend, door de dakgoot. De fotocamera met telelens (840 mm) werd bij het zolderraam gezet en werden er foto's gemaakt. Ondertussen was duidelijk dat de oudervogels bleven roepen maar niet

naar de dakgoot durfden te komen om het jong te voeren. Het jong laten ophalen door de dierenambulance was geen optie, deze vrijwilligers klimmen niet het dak op.

De volgende ochtend, 5 juli om 09:30 uur vanuit mijn tuin, was een roepende jonge mantelmeeuw goed hoorbaar. Vanuit het zolderraam was echter in de dakgoot geen jong meer te zien. Deze moest in de tuinen van de huizen aldaar zijn terecht gekomen. Die gedachte werd ondersteund door het gedrag van de volwassen kleine mantelmeeuwen. Ze keken nu vanaf de dakkapellen naar de tuinen in de hoop het jong te zien. Maar daar landen en het jong voeren was een brug te ver.

Kleine mantelmeeuw, donsjong circa 10 dagen oud in dakgoot beland, 4-7-2026 (foto Bert van den Broek).

Contact met huiseigenaren

Deze gebeurtenissen brachten mij ertoe op 5 juli contact te maken met de bewoners van het huis met het schoorsteennest. Deze bewoner 1 vertelde dat circa een week geleden er een donsjong in de voortuin liep. Een paar dagen later lag deze dood in de tuin, de resten waren nog aanwezig. Dit jong was dus al eerder van de schoorsteen naar de begane grond gekomen. Het is aannemelijk dat de vogel is verhongerd, de ouders durven in de tuin het jong niet te voeren.

Deze zelfde bewoner 1 had op de ochtend van 5 juli het tweede jong in de achtertuin gezien. Ter plekke doorzochten we de tuin, maar geen jonge mantelmeeuw. Bij naastgelegen bewoner 2 was het donsjong ook gezien, de bewoonster had er een foto van gemaakt. Plotseling zag ik in een gang achter de tuinen een blauwe krat staan waaronder het donsjong zichtbaar was! Bewoner 3 had de jonge mantelmeeuw in zijn tuin ontdekt. Hij had de Dierenambulance gebeld. Die adviseerde de vogel te vangen en onder een krat te zetten. Dat was gelukt, het jong is diezelfde dag opgehaald en naar het Vogelhospitaal in Naarden gebracht.

Opmerkelijk: Geen van de bewoners had in de gaten of vermoedde dat er op het dak een nest van de kleine mantelmeeuwen kon zijn. De voortdurende aanwezigheid van de meeuwen en het vele roepen verwonderde hen, maar niemand ging op onderzoek uit.

Vogelhospitaal

In het Vogelhospitaal is de jonge meeuw direct onderzocht. In het contact met Lisa, de operationeel medewerker, ontving ik het volgende bericht:

"Ik kan niet zeggen hou oud hij is in dagen, dat is iets waar ik me nooit in heb verdiept. Hij weegt 182 gram, misschien kan je daar iets van afleiden. Het gaat naar omstandigheden goed met hem. Hij is wel wat suf en rustig. Het was voor ons even puzzelen waar hij bij paste. Alle andere meeuwen zijn te groot en actief die we hebben. Dus nu zit hij bij twee jonge wintertalingen en twee hele jonge scholekstertjes. Daar viel hij rustig in slaap na lekker wat te hebben gegeten".

De kleine mantelmeeuw woog 182 gram. Bedenk dat dit jong minimaal 1-2 dagen niet gevoerd is door de ouders. Zou dat wel gebeurd zijn dan was de vogel zeker 210 gram geweest. Op basis hiervan en de waarnemingen vanaf 29 juni was het jong op 5 juli circa 10 dagen oud (1).

Van Lisa begreep ik dat elke binnengebrachte vogel een plastic pootring met nummer krijgt om de vogel te herkennen. Het mantelmeeuw jong kreeg nummer 050726122029. Zodra een vogel zelf kan vliegen, dat is na circa 35 dagen, wordt de ring verwijderd en de vogel losgelaten. Naar verwachting is dat eind juli.

Andere (mogelijke) broedgevallen in de regio

Voor zover bekend zijn er in Gooi en Vechtstreek geen andere broedgevallen bekend van kleine mantelmeeuwen op een schoorsteen. Tijdens een broedvogelinventarisatie van het Naarderbos in 2025 werd vastgesteld dat er op de golfbreker in het Gooimeer 7 paar kleine mantelmeeuwen hebben gebroed. De golfbreker is een kunstmatige 'rotskust' die de oever voor het strandje beschermt tegen afslag door golven. Landpredatoren kunnen hier alleen zwemmend komen wat ze niet snel zullen doen (2).

Bij het Vogelhospitaal blijkt nu dat de kleine mantelmeeuw daar ook broedvogel is op het (lage) platte dak van de couveuseruimte. Ze broeden er al een jaar of drie. Opnieuw Lisa: *"Een van die meeuwen heeft een ring om en komt vermoedelijk bij ons vandaan maar ik heb die ring zelf nooit afgelezen dus echt met zekerheid kan ik het niet zeggen. Ik zal het binnenkort eens proberen. De andere meeuw heeft geen ring om en we hebben dus geen idee of ze bij ons vandaan komt of is komen aanvliegen. Er vliegen bij ons dit seizoen veel kleine mantelmeeuwen rond. Het broeden gebeurt steeds op dezelfde plek, 3 jongen per keer en in ieder geval vorige jaar zijn alle drie de jongen succesvol uitgevlogen. Wel nadat we ze een stuk of tien keer terug op het dak gezet hadden. Met één*

jong op de grond en twee op het dak is het nogal een stressvolle bedoeling voor de ouders én onze vrijwilligers die de oudervogels dan steeds in de nek hebben zitten. Al lijken ze een grotere aversie te hebben voor mannen dus dat scheelt voor de dames bij ons".

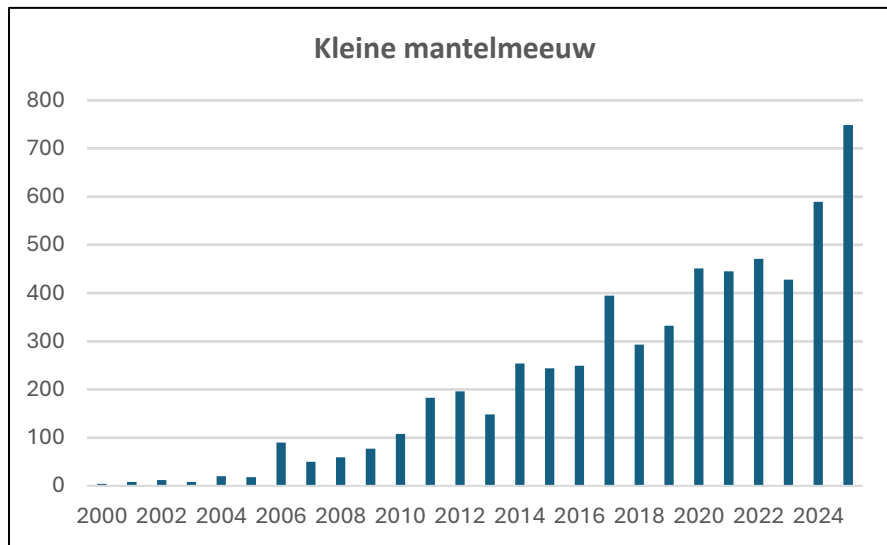
Vogelhospitaal Naarden, volwassen kleine mantelmeeuw met 2 jongen, broedseizoen 2025 (bron Vogelhospitaal)

Kleine mantelmeeuw nader bekeken

De kleine mantelmeeuw broedde voor het eerst in Nederland in 1926, dat was op Terschelling. Circa 100 jaar later waren er meer dan 100.000 paar in ons land. Daarna daalde de broedpopulatie tot 67.000-73.000 paar (3). Verreweg de meeste vogels broeden in het Waddengebied en in het Deltagebied. Als broedvogel van duingebieden en stranden kregen de mantelmeeuwen eind jaren tachtig last van predatie door vossen. Dit leidde ertoe dat een deel van de kleine mantelmeeuwen en in mindere mate zilvermeeuwen, op platte daken zijn gaan broeden, onbereikbaar voor de vos. Inmiddels broedt circa 5-12% van de mantelmeeuwen op daken, vooral bij grote steden en bedrijventerreinen in West Nederland. Het komt dan regelmatig voor dat ze, voordat ze kunnen vliegen, van het dak afspringen, gaan lopen en op straat worden aangereden (4).

De verplaatsingen van broedlocaties landinwaarts leidde ertoe dat steeds vaker waarnemingen van kleine mantelmeeuwen in Gooi en Vechtstreek werden en worden gedaan. In 2000 waren dat nog maar 4 waarnemingen per jaar, maar in 2025 748 waarnemingen! Figuur 1. De waarneming met de

meeste individuen was op 20-5-2025 in Zanderij Crailo met 80 kleine mantelmeeuwen (Fred van Klaveren). Inmiddels is er op 24-6-2026 aan de rand van het Eemmeer een groep geteld met 230 kleine mantelmeeuwen (Nelson Stukker).

Figuur 1. Aantal getelde waarnemingen per jaar (géén aantal vogels) in Gooi en Vechtstreek in de periode 2000 t/m 2025 (5).

Toekomst

De verwachting is dat het aandeel 'dakbroedende' grote meeuwen in de toekomst verder zal toenemen. Het broeden op daken door grote meeuwen is sterk beïnvloed door drukfactoren in de traditionele grondkolonies aan de kust en in de duinen. Onder andere predatie, verlies aan leefgebied door havenexploitatie of verruiging en verminderde voedselbeschikbaarheid op zee hebben meeuwen gedwongen op zoek te gaan naar nieuw broedgebied waarbij ze steeds verder landinwaarts voorkomen (4).

Nadat de jonge kleine mantelmeeuw naar het Vogelhospitaal was gebracht hoorden we de ouders nog een dag in de buurt van de nestplek roepen. Daarna was het stil. Deze ouders zijn wellicht te zien als pioniers in Hilversum met mogelijke navolging van andere mantelmeeuwen. Te hopen is dat de keuze voor een nestplaats in de toekomst op een groot plat dak valt, bijvoorbeeld van het mbo-gebouw. Dat is niet alleen veel veiliger voor de jonge meeuwen maar ook een stuk rustiger in een woonbuurt.

Kleine mantelmeeuw, (*Larus fuscus*)

Rode lijst

Broedpopulatie 67.000-73.000 paar

Vleugellengte 125-148 cm

Grootte 50-65 cm

Gewicht 650-1000 gr

Eieren 2-3

Broeden 25-31 dagen

Vliegvlug 30-40 dagen

Voedsel zeedieren, eieren, kuikens, afval

Trekvogel Zuid Europa tot in Marokko

Leeftijd tot 35 jaar

Bronnen

1. **The Annual Cycle, Breeding Biology and Feeding Ecology of the Lesser Black-Backed Gull *Larus fuscus*.** Authors: Camphuysen, Kees (C.J.), van Donk, Susanne C., ShamounBaranes, Judy, and Kentie, Rosemarie Source: *Ardea*, 112(1): 31-65, table 4.

2. **Broedvogelinventarisatie Naarderbos 2025**, Carel de Vink, Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, VWG-rapport nr. 336
3. **Sovon**, <https://stats.sovon.nl> › kleine-mantelmeeuw
4. **Monitoring van op daken broedende meeuwen in Nederland**, Chris van Turnhout, Joost van Bruggen, Roland-Jan Buijs, Thijs Glastra, Erik Kleyheeg & Pim Wolf, Sovon-rapport 2023/96, pg.14, H5.
5. **Waarneming. nl**, kleine mantelmeeuw 2000-2025.